

ΕΝΟΤΗΤΑ 20

Από την έξωση του Όθωνα (1862) έως το κίνημα στο Γουδί (1909)

Ο Γεώργιος Α' βασιλιάς των Ελλήνων – Η ενσωμάτωση των Επτανήσων

- ▶ Ο Δανός πρίγκιπας Γουλιέλμος-Γεώργιος Γλύξμπουργκ ορίζεται από τις Δυνάμεις βασιλιάς της Ελλάδας ως Γεώργιος Α' (έφτασε στην Ελλάδα τον Οκτώβρη του 1863)
- ▶ Η αγγλική κυβέρνηση αποφάσισε –για να απαλλαχτεί από μια περιοχή στην οποία επί δύο δεκαετίες αντιμετώπιζε διαρκείς εξεγέρσεις των κατοίκων και η οποία δεν είχε καμία πλέον στρατηγική σημασία γι' αυτήν- να «προικοδοτήσει» τον νέο βασιλιά με την παραχώρηση των Επτανήσων (1864)

Το σύνταγμα του 1864

Η εκλογή του Γεώργιου Α' επικυρώθηκε με ψήφισμα της Β' Εθνοσυνέλευσης (Μάρτιος 1863), η οποία συνεδρίαζε τότε για την κατάρτιση νέου συντάγματος.

Το Σύνταγμα του 1864 ήταν περισσότερο φιλελεύθερο και :

- ▶ θέσπιζε την **βασιλευόμενη δημοκρατία**
- ▶ αναγνώριζε το λαό ως κυρίαρχη δύναμη
- ▶ όριζε το βασιλιά ανώτατο άρχοντα
- ▶ ανάθετε τη νομοθετική εξουσία στο βασιλιά από κοινού με τη Βουλή
- ▶ “ την εκτελεστική ” στο βασιλιά με τη συνεργασία υπουργών που ο ίδιος όριζε και έπαιε
- ▶ η δικαστική εξουσία κηρύχτηκε ανεξάρτητη
- ▶ κατάργησε τη Γερουσία
- ▶ καθιέρωσε καθολικό δικαίωμα ψήφου στους άνδρες άνω των 21 ετών

Εσωτερικές πολιτικές εξελίξεις

Από τις πολιτικές προσωπικότητες της εποχής (1864-1881) ξεχωρίζει ο Αλέξανδρος Κουμουνδούρος, ο οποίος:

- ▶ διένειμε εθνικές γαίες σε ακτήμονες το 1871
- ▶ επιδίωξε τη διεύρυνση των ελληνικών συνόρων
- ▶ παύτηκε από το βασιλιά όταν ενεπλάκη στην Κρητική επανάσταση (1866-1869)

Το κοινοβουλευτικό πολίτευμα λειτουργεί με πολλά προβλήματα επειδή:

- ▶ οι δημόσιοι υπάλληλοι δεν ήταν μόνιμοι και οι πολίτες ζητούσαν διορισμό
- ▶ λόγω μη ύπαρξης συγκροτημένων κομμάτων, οι πολιτικοί στηρίζουν όποιον αρχηγό ικανοποιούσε τους ψηφοφόρους του, έτσι κυριαρχούν οι συμφεροντολογικές συναλλαγές και το ρουσφέτι στην πολιτική ζωή
- ▶ ο βασιλιάς παρεμβαίνει απροκάλυπτα στην πολιτική, ανατρέποντας όποια κυβέρνηση δεν του είναι αρεστή

Ο Χαρίλαος Τρικούπης, ιδρυτής του πρώτου πραγματικού κόμματος, με το άρθρο του «Τις πταίει;» το 1874 άσκησε δριμύτατη κριτική στα πολιτικά δρώμενα της εποχής, αλλά κυρίως αντιτάχθηκε στο βασιλιά για τις πρακτικές που χρησιμοποιούσε, καλώντας το λαό σε επανάσταση. Το 1875 διορίστηκε από το βασιλιά ως προσωρινός Πρωθυπουργός για να διενεργήσει εκλογές και εισήγαγε τον όρο της **αρχής της δεδηλωμένης**, σύμφωνα με την οποία η πλειοψηφία της Βουλής έπρεπε να έχει δηλώσει την εμπιστοσύνη της σε ένα πρόσωπο, προτού ο βασιλιάς του δώσει την εντολή σχηματισμού κυβέρνησης.

Ο δικομματισμός

Τα κόμματα με μικρή διάρκεια ύπαρξης στην πολιτική σκηνή της εποχής, έδωσαν τη θέση τους σε άλλα προσωποπαγή (γύρω από έναν έγκριτο πολιτικό αρχηγό) και στη δεκαετία 1885 – 1895 εναλλάσσονταν στην εξουσία δύο κόμματα: του Χαριλάου Τρικούπη και του Θεόδωρου Δηλιγιάννη. Αυτό ονομάστηκε **δικομματισμός** και ήρθε ως αποτέλεσμα της αρχής της δεδηλωμένης.

Το πρόγραμμα του Χαρίλαου Τρικούπη

Ο Τρικούπης άσκησε ρεαλιστική εξωτερική πολιτική, ενώ στην εσωτερική του πολιτική το έργο του απέβλεπε στον πολιτικό και οικονομικό εκσυγχρονισμό της Ελλάδας.

- ▶ έκανε μεγάλα έργα υποδομής (σιδηρόδρομος, οδοποιία, διώρυγα της Κορίνθου κ.ά.)
- ▶ ανασυγκρότησε τις ένοπλες δυνάμεις
- ▶ εξυγίανε τη δημόσια διοίκηση (θέσπισε νόμους για τα προσόντα, τη μονιμότητα και την προαγωγή των δημοσίων υπαλλήλων)
- ▶ επιδίωξε την ειρηνική συμβίωση με την Οθωμανική αυτοκρατορία

Για να πετύχει όλα τα παραπάνω

- ▶ επέβαλε βαρύτατη φορολογία (στις οικοδομές, στον καπνό και το κρασί)
- ▶ πήρε μεγάλα δάνεια από τράπεζες του εξωτερικού
- ▶ προσέφερε προνομιακούς όρους για να επενδύσουν Έλληνες του εξωτερικού

Οι θέσεις του Θεόδωρου Δηλιγιάννη

Ο Δηλιγιάννης αντιπολιτεύτηκε την οικονομική πολιτική του Τρικούπη, ιδιαίτερα τη φορολογική (υποστήριζε την ελαφριά φορολογία και την εύνοια προς τα ασθενέστερα κοινωνικά στρώματα) και κατάργησε το νόμο για τα προσόντα των δημοσίων υπαλλήλων, αφού δεν εξυπηρετούσε τις ρουσφετολογικές πολιτικές του.

Η πορεία προς την οικονομική και εθνική κρίση

- ▶ Ο Τρικούπης κηρύσσει την **Ελλάδα υπό πτώχευση** το 1893, αφού δεν μπόρεσε να ανταποκριθεί στις οικονομικές της υποχρεώσεις, και στις εκλογές του 1895 δεν εκλέγεται ούτε βουλευτής
- ▶ η νέα κυβέρνηση του Θεοδ. Δηλιγιάννη βρίσκεται αντιμέτωπη με πολλά και μεγάλα προβλήματα και μετά από πίεση στέλνει στρατό και στόλο το 1897 στην Κρήτη όπου από το 1896 είχε ξεσπάσει επανάσταση

Ο πόλεμος του 1897 και οι πολιτικές εξελίξεις έως το 1908

- ▶ Η εμπλοκή της Ελλάδας στο Κρητικό ζήτημα προκάλεσε τον Ελληνοτουρκικό πόλεμο τον Απρίλιο του 1897. Τα ελληνικά στρατεύματα ανοργάνωτα και με αρχηγό τον τότε διάδοχο Κωνσταντίνο, δεν μπορούν να συγκρατήσουν τον τουρκική προέλαση στη Θεσσαλία και ο ελληνικός στρατός υποχωρεί αφήνοντας ανοιχτό το δρόμο για την Αθήνα.
- ▶ Με την επέμβαση των Δυνάμεων σταματά ο πόλεμος με την υποχρέωση της Ελλάδας **να καταβάλλει υπέρογκη πολεμική αποζημίωση στην Τουρκία.**
- ▶ για την πληρωμή της αποζημίωσης αναγκάζεται η κυβέρνηση να συνάψει πάλι δάνειο με τις Δυνάμεις.
- ▶ αυτό είχε ως αποτέλεσμα την ταπείνωση της χώρας μας, καθώς η Ελλάδα υποχρεώθηκε να δεχτεί τον «Διεθνή Οικονομικό Έλεγχο» (ΔΟΕ), για να εξασφαλιστεί η εξόφληση των δανείου.
- ▶ Η λαϊκή δυσαρέσκεια εναντίων των πολιτικών και των Ανακτόρων για τις εξελίξεις μετά την πολεμική ήττα (παρεμβάσεις του βασιλιά στην πολιτική, οικονομική και εθνική κρίση) θα οδηγήσει στην εκδήλωση του κινήματος στο Γουδί το 1909.